

Елитарно камерно музициране

Вторият ден от зимния музикален празник на името на проф. Иван Спасов открои изявата на един бързо печелещ уважение състав- струнния квартет „Фрош”. Съществуващ на българския концертен подиум в рамките на по-малко от десетилетие, той е чест гост на най-престижните музикални форуми в страната, неизменно адмириран от най-авторитетни имена в българското музикално изкуство като акад. Васил Казанджиев и др. Инструменталистите от квартета не се боят да представят трудни и рядко свирени на нашата сцена творби, с предпочитане към съвременната музика. Прави впечатление тяхната посветеност на камерната музика и въпреки смените на имената в състава, те остават неизменно единни в едно-желанието да свирят на високо инструментално и ансамблово ниво, да вникват дълбоко в изпълняваните творби и да вълнуват публиката, която е дошла да ги почете.

За участието си във фестивала на 24 януари, те бяха избрали интересни и много трудни творби от нашата съвременност- квартет №7 от доайена на българските композитори Васил Казанджиев, квартет №7 от най-забележителното име в музиката на XX век Дмитри Шостакович, а във втората част на вечерта- квартет №2 от именития полски автор от първата половина на миналия век Карол Шимановски.

Макар и отделени помежду си по-малко от век, трите опуса са твърде различни помежду си. Може би и това е причината квартетът да избере това съчетание, започвайки от българската творба- почит към 85 годишнината на Васил Казанджиев. Творбата е представителна за стила на своя композитор. Една лесно забележима черта на неговия стил е желанието да сблъсква различни звукови ефекти, да контрастира статични, почти безлични епизоди с много остри и „ъгловати” построения, да търси

„нечути“ до момента тембри, използвайки паралелни звукови комбинации на „arco“ и “pizzicato”, рикошетни лъкове и „sul ponticelo”. Всичко това създава сериозни предизвикателства за струнния ансамбъл, който „търси” еднаквостта и „спятоста” на единния звук. Същевременно обратно е желанието на композитора-да разчупи познатия свят на класическия квартетен ансамбъл и да противопостави на него както звуковите „петна”, така и „впиващите” се един в друг ритмични комбинации.

Драматургията на квартет №7 върви едночастно, но вътре могат да се различат както излизаци извън времето епизоди, така и стигащи до екзалтация моменти, които калейдоскопично редуват своята напрегнатост със спокойствието на статиката. Мисля, че тази сложна композиторска идея бе прекрасно осъществена от младите музиканти на квартет „Фрош” (младото попълнение- виолончелистката Теодора Атанасова е току що завършила висшето си образование). И четрите свирят с пълно осъзнаване на отговорността на камерното изкуство, следят се незабележимо (само с поглед), диалозите им са прекрасно балансирани, независимо от разчупения ритмичен рисунък. Те се стремят да достигнат естествено до основните пунктове на изпълняваните произведения, като музицират задълбочено както поотделно, така и заедно.

Същите качества открихме у тях и в произведението на Шостакович. Квартет №7 е написан в зрелия период от неговото творческо развитие. Като настроение напомня на втория цигулков концерт, който разчита в развитието си на съпоставяне на кратки, често с търсена безизразност епизоди, които създават мрачно, почти безутешно настроение.

Ансамбълът постигна истинско единение на мисъл и „ледено” чувство, строг, но същевременно вътрешно прочувствен диалог между отделните инструменти, с водещо значение на опитващата се да изпява мелодически партията си първа цигулка. Считам, че някои безплътни като

звук епизоди имаха особена емоционална връзка със слушателите и смея да твърдя, че може да се считат като върхови в този елитарен концерт.

Във втората част на концерта, слушателите имаха привилегията да чуят едно изключително рядко изпълнявано произведение (вероятно за първи път в България и със сигурност в Пазарджик) – квартет №2 от Карол Шимановски. Развил своя творчески талант в края на XIX и трийсетте години на XX век, Карол Шимановски тръгва от романтичния патос в своя сложно изграден стилев диапазон (ранните прелюдии за пиано оп.1 и етюди оп.4) докато достигне властващия през онези години в Западна Европа експресионизъм, така характерен за Равел, ранния Барток и др. Но за разлика от тях, Шимановски усложнява своя композиционен език, влизайки в трудните разширени тонално епизоди, често граничещи с атонализма. Приказните и нереални образи стават предпочитана от него образна сфера, а „Фонтаните на Аретуза”, „Метопи” и „Маски” затвърдяват усещането за търсения в областта на „скритите” от зрението персонажи. Така започва и този квартет. Началото напомня ранния Прокофиев (неговия първи концерт за цигулка), където на фона на прозрачния като звук, но сложен като рисунък акомпанимент встъпва странно витиеватата мелодия на първата цигука. В подобен стил е развитието на формата в тази част, следвана от контрастната втора , с търсени дисонанти посторения, остри акценти и майсторски ефекти. Третата част играе ролята на обобщение, като композиторият не успява да продължи линията на обновяване на изразните средства. Шимановски трудно излиза от тази странна образна сфера, където следват странни задържание на умалени хармонии, а обединените накрая построения в консонансни вертикални интервали завършват произведението.

Тази нелека фактурна картина беше великолепно защитена изпълнителски от 4-те инструменталистки. Всички търсеха „отделената от земята звукова повърхност” и майсторски овладени ефекти, които не само

естествено изграждаха формата, но обогатяваха тембровите представи на изпълнителите.

Възторжено аплодирани от многобройната публика (истинска изненада за подобен елитарен като творби концерт), 4-те дами изсвириха на бис част от квартет от Дебюси. Детайлна изработеност, звуково единение и интерпретаторска близост при цялостния облик на изпълняваното произведение.

В нашата концертна действителност напоследък преобладава ерзаца, бързия резултат от прозвучаването на нещо ефектно, но често далеч не стойностно. Щастливи бяха всички, които откриха в изпълнението на квартет „Фрош” истинския професионализъм, който е необходим в камерната музика, където няма водещ и подчинен. Макар и млад, този състав има сериозно бъдеще сред ценителите на истински ценното, което изгражда не само музикалните способности, но преди всичко културата на истинския музикант.